

JAUME SARRAMONA

L'EDUCACIÓ VISTA DES DE LA FAMÍLIA I L'ESCOLA

HRSORI

Introducció

Quan es té una llarga trajectòria de publicacions pedagògiques, unes dirigides a la formació inicial dels professionals de l'educació, altres a la seva formació permanent, algunes pensades especialment per als pares, altres escrites en els mitjans de comunicació per al gran públic, sense oblidar les conferències o ponències als congressos i esdeveniments semblants, s'arriba a la sensació que ja no es té gran cosa més per a dir. Solament la dedicació a fer novel·les, contes o poesia, podria justificar que encara es desitgi seguir escrivint i publicant.

El cas és que no em veig capaç d'escriure una novel·la decent, ni contes interessants ni, encara menys, poesia, per a la qual no tinc gaires aptituds. Només vaig fer algun intent durant la primera joventut, gairebé com una obligació de l'edat. Per això m'he decidit per una publicació que no és res de totes les esmentades, i té una mica d'assaig i d'historieta. Es tracta d'expressar els pensaments que, respecte a situacions educatives, escolars i no escolars, tenen els membres d'una família, integrada pels pares, tres fills i tres avis. Aquests personatges es complementen amb els docents i directius d'un institut públic i d'una escola concertada que abasta primària i secundària obligatòria.

Els personatges tenen quelcom de la meva vida personal i familiar? És inevitable, com inevitablement tindria aspectes biogràfics si es tractés d'una primera novel·la. No podem deixar de projectar-nos sobre les nostres obres, amb els nostres pensaments, sentiments i, per què no, pors i conviccions.

Els personatges i les seves reflexions van apareixent al llarg del que seria un curs escolar; s'inicia el primer dia de classe i acaba en les vacances estiuenques. Els esdeveniments que succeeixen serveixen de base per a les

corresponents reflexions que, en algun cas, s'expressen mitjançant diversos personatges i, en altres, solament mitjançant un d'ells. La naturalesa de les reflexions té a veure amb l'edat i les característiques pròpies de cada personatge, com diria la lògica; per tant, presenten punts de vista diversos sobre una mateixa qüestió. Altra cosa és si l'habilitat d'aquest autor ha aconseguit determinar els perfils adequats, però no serà per manca de voluntat i d'esforç esmerçat. No cal dir que tots els personatges i els seus noms són ficticis; no així les anècdotes i exemples que s'exposen, que han estat tretes de la vida real de l'autor o de persones pròximes.

Bellaterra, abril 2019

1.

Primer dia de classe

En Joan, fill mitjà

Avui és aquell dia tant desitjat pels pares, perquè a partir d'ara sabran on som durant unes quantes hores al dia, cinc dies per setmana; avui comencen les classes. Vaig camí de l'escola on començaré primer d'ESO, amb la meva germana petita, la Gemma, que comença la primària en la mateixa escola que jo. Ens acompanya la mare, perquè, és clar, sent el primer dia de classe de la petita no la pot deixar sola. Li he dit que ja m'encarregaria jo d'acompanyar-la, però no li ha semblat suficient. Segurament té raó, perquè el primer dia d'escola és un fet important per a la petita, encara que jo no me'n recordo gaire del meu; potser perquè no fou res especial. El parvulari o l'escola infantil on la Gemma anava fins ara era prop de casa; ara hem d'agafar un autobús. Els pares, més aviat la mare, van buscar un parvulari que fos prop de casa, i sempre es queixaven que era molt car, que no hi havia dret, i més coses. Aleshores, a la Gemma l'acompanyaven els pares, sobretot la mare, i algunes vegades l'avía Dolors.

A mi ja fa temps que no m'acompanyen a l'escola. Fins l'any passat, hi anava amb la meva germana gran, la Neus, però no sempre coincidíem d'horary, especialment a la sortida, de manera que aviat vaig tornar sol. La Neus, que ja farà segon de batxillerat, començarà les classes demà passat en un institut públic, on ja hi va anar l'any passat. No entenc perquè aquestes diferències de dies de classe. Sembla que com més avançats són els estudis menys dies de classe hi ha; no hauria de ser a l'inrevés? Encara que diguin que s'estudia a casa, si les classes són importants n'hauria d'haver més al batxillerat i a la universitat que a primària i a l'ESO. La meva germana també sap que aquest curs l'acabarà molt abans que nosaltres, perquè tenen la selectivitat. Però la

selectivitat la podrien fer més tard, per exemple al juliol, no? Potser quan jo faci el batxillerat no pensaré igual que ara, però de moment no ho veig lògic.

Els pares m'han insistit molt que ja soc grandet, un homenet, em diuen, perquè l'ESO ja és un nivell més difícil. I la Neus també m'ho deia, encara que ara li sembla fàcil comparant-la amb el batxillerat. Suposo que quan sigui a la Universitat dirà que allò sí que és difícil. Han insistit tant amb això que l'ESO és una etapa que demana més estudi que em fa una mica de por i tot. Sort que trobaré els meus amics de primària, encara que algun, concretament el Manel, preferiria no veure'l més, perquè tot sovint ens discutim i una vegada ens vàrem barallar a les colònies; sort que no se'n van assabentar les mestres ni a casa, sinó...

Penso tot això mentre caminem fins a la parada de l'autobús que ens deixa quasi davant de l'escola i mentre miro de reüll a la Gemma que va contenta, tot i que amb una mica de por, també, perquè li han dit que ja comença l'escola de veritat. Sembla que l'ha compensat la motxilla nova i l'estoig ple de trastos que li han comprat; ja veurem quant li dura, si bé he de reconèixer que malgrat ser petita és més curiosa de les seves coses que jo mateix; ja se sap, com que soc un *xicotot*, soc una mica destraler... i més coses; en fi, les frases de sempre.

Tinc curiositat per veure com són els mestres de l'ESO, encara que es tracta de la mateixa escola on he fet la primària, un centre concertat de la Barcelona on vivim i on fan tota l'escolaritat obligatòria. Els mestres de primària i els de secundària no són els mateixos; bé, més aviat hauria de dir les mateixes mestres, perquè la gran majoria són dones. Podrien fer servir solament el plural femení, com fan tots els de la CUP, la qual cosa provoca comentaris d'indignació en algunes persones com, per exemple l'avi Enric, a qui li sembla una forma de cridar l'atenció que no cal. A mi m'és ben bé igual això. El més important és que els mestres o les mestres que em toquin siguin simpàtics i no t'estiguin a sobre constantment. De fet, podria dir que ja en conec alguns pels comentaris que feia la Neus, i que continuen a l'escola. Veurem qui em toca de tutora o de tutor.

Em miro els peus i veig que es nota molt que les bambes són noves. Em va costar que em compressin aquestes, que són les que m'agraden. La mare deia que totes les trencava aviat i que no calia gastar tant, que amb unes més senzilles ja faríem. Em sembla que volia comprar-me'n unes que havia vist al Caprabo o no sé on, que segons ella estaven molt bé. Va ser definitiu quan li vaig dir que si em feien mal els peus la culpa seria seva. Però tinc ganes que no es vegin tan noves, així que hauré de fer alguna cosa per dissimular-

les. També m'han hagut de comprar alguna peça de roba perquè les de l'any passat ja m'anaven petites. En canvi, a banda dels llibres de text, no ha calgut comprar gairebé res més, perquè la motxilla encara aguanta i l'ordinador encara no té un any. Sense adonar-nos, ja estem arribant a l'escola. [...]

Ja soc de tornada a casa. Ha acabat el primer dia d'escola, el primer dia de l'ESO, i no puc dir que hagi estat molt intens de feina. Sembla que en comptes de mestres hauré de dir professors i professores, perquè he vist que entre ells així es diuen, i ara recordo un dia que el pare ja va comentar que a partir de l'ESO hi havia professors, que eren llicenciats i no eren igual que els metres de primària. No sé ben bé com va això, però també recordo que la Neus, quan parlava sobre les carreres universitàries que podia fer, va comentar que els mestres ara també eren graduats, de manera que tenien un títol universitari com els altres; però em sembla que els professors de secundària i de batxillerat estudien alguna cosa més.

Bé, de professor avui solament n'hem tingut un, el de ciències socials, que es diu com jo, Joan, Joan Alberich, per ser més concret. A la llista dels qui tindrà n'hi ha un altre, el d'educació física, que es diu Fernando Aguado, segons posa l'apartat de la web on surt tot l'equip docent. La resta són professores, que ja les aniré coneixent totes. Ara la més important és la Mercè Rovira, que és professora de matemàtiques i la tutora del meu curs; amb ella hi hauré de tenir més relació. A veure si ens entendrem.

S'ha confirmat el que deia la Neus. En Joan és un professor seriós, que no gasta gaires bromes, ja és una mica gran i, segurament, deu estar una mica cansat de l'ensenyament; bé, això ho dic jo, però m'ha semblat que en sap força d'Història i ens ha dit que ens la farà estimar, així sabrem d'on venim i cap on podem anar. Veurem. A mi m'ha agradat, però els meus amics l'han trobat massa seriós, perquè sempre miren, sobretot, si els mestres són simpàtics. Jo també, però no tant.

No hem tingut classe de llengua castellana perquè sembla que la professora se n'ha anat a l'estranger a fer un curs i encara no ha tornat. Sí hem tingut classe d'anglès, on s'ha vist una vegada més que alguns i algunes en saben molt; aquests han explicat, amb tot detall, en anglès què han fet aquest estiu, i els altres, que no en saben gaire, ho han explicat com han pogut. Jo en sé per la meitat. La professora és irlandesa d'origen, però ja fa temps que viu a Catalunya, es diu Kyra, i sembla que vol que parlem molt en anglès, més que escriure'l. Ja veurem com em va. Tothom diu que és tant important l'anglès que al final m'ho hauré de creure. La veritat és que a les xarxes hi ha moltes coses en anglès i si has de viatjar és molt necessari, com hem

pogut comprovar aquest estiu quan hem estat als Països Baixos. Si saps anglès pots anar per tot arreu. Em sembla que l'estiu que ve m'espera algun curs intensiu d'anglès; no me'n podré escapar. Però d'aquí a l'estiu encara haurà de passar tot el curs, que em sembla que serà més atapeït del que han estat fins ara els de primària.

De moment ja ens han avançat que haurem de dedicar algun temps a estudiar i fer coses a casa. No n'hi volen dir "deures" d'això, sinó que diuen que es tracta de continuar aprenent algunes coses fora de l'escola, i de posar a prova la nostra capacitat de fer-ho sols. Això no m'ha agradat gaire, si bé ja estava advertit per la Neus i els pares. Confio que em quedi temps per fer altres coses, també.

La Neus mare

Miro la nena, la Gemma, i em venen de cop els records del meu primer dia d'escola a primària, que també va ser en una escola diferent del parvulari on havia anat abans. D'això ja fa... 40 anys!, però hi ha unes imatges que encara tinc clares a la ment. La meva mare també em va acompanyar aleshores i em va dir que em vindria a buscar a l'hora de la sortida. I ho va fer. Jo no podré fer-ho avui amb la Gemma, però ella ja té al seu germà Joan per acompanyar-la a casa. Així hem quedat.

El primer dia d'escola és una data molt important per als nens i nenes, i crec que li hauriem de donar més relleu del que ara té entre nosaltres. Alguns països, com Alemanya, fan una festa de benvinguda a l'escola per als qui s'inicien en el primer curs de la primària, i després a casa també es fa una mica de festa; és aleshores quan els nens obren per fi el cucurutxo ple de lllaminadures i petits regals que arrossegueu durant tot el dia sense poder obrir. És un goig veure com van pels carrers, acompanyats dels seus pares cap a l'escola a primera hora del matí. I els pares participen d'aquesta festa inicial de l'escola durant una estona; després se'n van fins a l'hora de tornar a recollir els infants. Tot això m'ho ha explicat una amiga que viu a Hamburg des de fa uns anys, i que ens veiem quan ve a passar uns dies a casa dels seus pares, que són veïns nostres. Aquí, en canvi, els pares no podem passar de la porta de l'escola.

L'escola ha canviat força des que jo hi vaig anar i, per això, no cal que insistim tant, com els pares feien aleshores, que cal portar-se bé. Ara sembla que els pares valorem més l'aprendre que el comportament, perquè es deixen

2.

Han passat els primers quinze dies del curs

L'Albert, el pare

Ja s'ha acabat la reunió informativa que sempre fan a l'escola d'en Joan i ara també de la Gemma. Avui ha estat la corresponent a l'ESO. Són molt d'agrair aquestes reunions informatives i, per sort, en aquesta ocasió, no era de viatge i hem pogut anar-hi amb la Neus.

Ens han informat de com funciona l'ESO, destacant les diferències que hi ha respecte a primària, si bé al ser la mateixa escola sembla que prenen algunes mesures perquè el trànsit sigui suau. Amb tot, han insistit que els alumnes han d'anar adquirint més responsabilitat personal, perquè ja són més grans, i s'han de preparar pels estudis següents. Per la seva banda, l'escola va donant de forma progressiva més importància als coneixements; ells diuen als aprenentatges. Hi ha hagut un tema que m'ha resultat especialment interessant, i que m'ha demostrat que l'equip directiu i els docents d'aquesta escola es pensen les coses i no es deixen portar per les modes, que també n'hi ha en el terreny de l'ensenyament. Em refereixo al tema del treball en equip.

El cap d'estudis, crec recordar que es diu Manel Rius, ens ha insistit que ells consideren important el treball en equip, però no el prodiguen de tal manera que gairebé totes les activitats escolars s'hagin de fer en grup, perquè també volen fomentar els hàbits del treball i l'estudi individual, atès que cada alumne ha de saber valdre's per ell mateix, a més de saber treballar de manera participativa. Ens ha comentat que ara sembla que hi ha una certa obsessió en algunes escoles per fer-ho tot pel sistema de "projectes", mate-

rialitzats en equip, però que ells no es volen deixar portar per modes, i seguiran en la línia que caracteritza a l'escola de fomentar l'esforç personal al mateix temps que la col·laboració. Jo estic força d'acord amb aquests criteris, perquè a la feina he pogut comprovar com cada persona ha de saber resoldre's els problemes que li corresponen, i no pensar que sempre els resoldran els altres. És també veritat que la col·laboració cada dia resulta més important.

També s'ha comentat un tema que sempre resulta polèmic, que sovint surt als mitjans de comunicació, el referent als telèfons mòbils, que actualment tenen pràcticament tots els adolescents. Aquests aparells poden ser un element de distracció a les aules, a més de la seva possible utilització en l'assetjament entre els alumnes. Al respecte ens han demanat col·laboració als pares per fer entendre als nostres fills que no l'han d'emprar a les aules, a menys que l'hagin de fer servir en activitats demanades pels docents. Ells, diuen, no han volgut prendre, de moment, la mesura de prohibir-los a l'escola, però estaran amatents a veure si cal prendre aquesta mesura en el futur; en tot cas, ja ens ho dirien.

Entenc perfectament el neguit de l'escola respecte als mòbils, perquè ja el tenim a casa i a la mateixa feina. Sembla que avui no es pot fer res si no es té un mòbil a la mà per escriure, mirar, parlar, escoltar música, etc.; és la gran eina dels nostres dies, però alhora és font de servitud, perquè ens condiciona constantment la vida. Jo mateix he de reconèixer que encara no he sabut trobar el punt d'equilibri entre la seva utilitat i la seva tirania. A l'empresa, també s'ha plantejat l'ús dins l'horari laboral per qüestions no vinculades directament amb la feina i, en el cas dels càrrecs de certa responsabilitat, també el seu ús laboral fora de l'horari que pertoca. La veritat és que encara no hem sabut trobar-hi la solució satisfactòria.

Al marge dels mòbils, l'escola fa una aposta per utilitzar totes les eines informàtiques i l'accés a la informació que proporcionen, d'acord amb la realitat dels temps. Per això, ens han demanat que els alumnes puguin tenir un ordinador personal que facin servir a les aules i a casa quan convingui. L'escola disposa d'alguns ordinadors que posen a disposició dels alumnes, si no en tenen. En Joan té el que li vàrem comprar aquest mateix any, que és perfectament vàlid per a les feines escolars. Aquest ús dels ordinadors per a l'accés a documents penjats a la web de l'escola i a tots els materials accessibles a internet, no han eliminat, però, els llibres de paper com a font de lectura i d'informació general; bona prova d'això és que haguérem de com-

prar una llista de llibres i materials abans de començar el curs. Per tant, l'escola vol combinar els materials digitals amb els convencionals, perquè ambos són presents en el món actual. No tinc res a dir al respecte. Jo mateix gaudeixo de la lectura d'una bona novel·la en paper i dels diaris en paper, a més des digitals; amb això també estem d'acord amb la Neus. Però entenc que tot pot anar variant de pressa, perquè la generació dels nostres fills ja ha nascut en l'era plenament digital i nosaltres no, encara que hi hem entrat ràpidament, tant per motius laborals com socials.

Amb la participació de la majoria del professorat, ens han referit les línies bàsiques de les assignatures, amb una certa insistència en la forma que les pensen treballar. Tot de cop costa una mica de pair, de manera que ja veurem con van les notes i la feina, assignatura per assignatura, i així poder saber més com, des de casa, podem col·laborar i donar un cop de mà, si és necessari. Pel que fa al Joan, em preocupen una mica les matemàtiques i l'anglès. Potser estic un pel xapat a la tradició, però em sembla que el nostre fill no va sobrat en cap de les dues assignatures, així que caldrà seguir-lo una mica i veure si necessita alguna ajuda externa. Ell diu que no; veurem.

Vaig advertir que en les exposicions de les respectives assignatures, els docents feien servir bastant l'expressió "competències", fer els alumnes "competents", etc., explicant que a Catalunya s'havia fet un currículum escolar de caràcter competencial, que això era el que ara es portava. No voldria equivocar-me, però vaig notar en algun moment un cert escepticisme en alguns dels qui van intervenir, com si no s'ho acabessin de creure tot això. Entenc que els docents que han viscut varies reformes i lleis diverses en els darrers anys, siguin una mica escèptics sobre les propostes de l'administració. Però també sabem, els qui ens hem preocupat de seguir una mica l'actualitat de l'ensenyament a casa nostra, que la Conselleria d'educació no s'ha limitat a fer seguidisme de la normativa estatal i que, fins i tot, s'hi ha enfrontat en alguna ocasió. Per tant, jo vull pensar que la proposta que aquí ens fan està en la línia de l'actualitat internacional, que anem al ritme dels països capdavaners. Però tots els canvis costen, i en el camp de l'ensenyament potser són més lents que en altres indrets, la qual cosa també és comprensible, perquè els resultats es veuen sempre a més llarg termini.

Dins dels canvis anunciats, hi ha el de la forma de posar les notes. Ja havíem vist alguna informació en els mitjans de comunicació, on es deia que es canviaven els números de les notes per unes expressions qualitatives, en el sentit d'assolit, assolit de forma notable i assolit de forma excel·lent, però he pogut veure que el concepte és una mica més complex. De tota manera,

La Dolors, àvia materna

Ja han arribat els primers constipats de la temporada i, com és normal, la Gemma ha estat la primera en caure, perquè els més petits fàcilment s'ho passen dels uns als altres, dins i fora de les aules. Així, que l'he anat a buscar a la sortida de l'escola i me l'he endut a casa; la pobreta feia mala cara i ja tenia unes dècimes de febre. Per això estem les àvies, no?

Diran que les àvies sempre havien cuidat dels malalts de les cases, cert. Jo recordo a la meva àvia cuidant de mi i dels meus germans. La diferència, però, és que tots vivíem sota un mateix sostre. No em queixo, no, perquè ara les àvies, si estem bé, també volem la nostra independència, però sense marit, com és el meu cas, perquè en Josep va morir aviat farà deu anys d'un infart, et sens moltes vegades sola. Sort que la botiga és un lloc de trobada amb la filla Neus, l'única que varem tenir després de la mort del nostre primer fill, quan tenia pocs mesos; mort sobtada, varen diagnosticar, la qual cosa no m'ha convençut mai del tot, a més de tenir un cert sentiment que potser no vaig estar prou amatent.

Les àvies actuals seguim ajudant als nostres fills i nets, no cal dir-ho. I he de confessar que tractant-se de la filla encara t'hi sents més compromesa. Encara que jo no puc comparar, veig les reaccions i els comentaris que fan les amigues, que diuen que les seves joves no les criden fins que no tenen més remei. Amb tot, suposo que cada casa és un món i és difícil jutjar el que fan els altres.

Les àvies som àvies sempre i pels nets tenim una tendència, una vinculació especial, però també és veritat que, actualment, tenim una vida personal més rica que en el passat, amb dret a poder gaudir dels darrers anys de la vida mitjançant els viatges, les companyies de les nostres amistats, l'assistència a actes culturals i recreatius, la realització d'activitats d'oci... Diuen que ara els avis som més joves que dues generacions endarrere, però, si mirem els anys que tenim, més aviat és al contrari, perquè les mares són cada vegada més grans; el què passa és que la nostra expectativa de vida és més llarga i podem estar força anys amb bones condicions físiques i mentals. L'alimentació, la sanitat, el moure'ns i tot plegat, fa que siguem un col·lectiu que solament a l'arribar a una edat molt avançada ens convertim en dependents. Ara veig que repeteixo les idees dites arreu; serà perquè me les crec.

La Neus sap que pot comptar sempre amb mi i ja ho ha fet amb la Neus i amb en Joan. Ara, aquests ja no em necessiten tant, perquè ja s'han fet grans, però en Joan m'ha fet passar estones força angoixada. Si els pares ja tenen

problemes per comprendre als nois d'avui, què direm dels avis. L'he tingut temporades, especialment durant dies de vacances, i m'ha costat mantenir una relació tranquil·la, i que fes cas de certes normes que amb els seus pares ja havíem acordat. A canvi, he d'agraciar-li que em fes companyia a estones i m'ensenyés a fer anar amb moltes possibilitats el telèfon mòbil, per exemple. Gràcies a això em puc comunicar amb la família, amb les amistats, puc buscar informació quan ho necessito i, fins i tot, l'he pogut fer servir durant un viatge, deixant bocabadats a altres avis que tot just saben telefonar.

Jo no em sento tant forta per imposar-me com havia estat amb la seva mare, però una cosa tinc clara i l'aplicaré especialment amb la Gemma. Recordo bé una xerrada a la que vaig anar, on ens varen parlar dels avis com a educadors, i la idea principal que em va quedar és que mentre tinguéssim cura dels nets el millor favor que els podíem fer era educar-los en tots els aspectes, encara que això ens costi una mica. Ens van dir que havíem de saber dir que no en algun moment, malgrat ens suposés un gran esforç. Crec que és un bon criteri, si bé cada àvia ho ha de fer a la seva manera, des de l'afecte sincer. Allò que diuen molts avis que ells i elles consenten als nets perquè ja varen educar als seus fills, és fer-los un mal favor. Però reconec que no és fàcil, i els nets saben bé com "torejar-nos" quan volen. En contrapartida, podem afirmar que els avis gaudim de la companyia dels nets, que ens omple molt, mentre els podem transmetre un clima de tranquil·litat que no sempre els hi donen els seus pares, angoixats per la vida laboral i competitiva que els envolta. Cadascú fa el seu paper i els dos són necessaris.

La Gemma es quedarà uns dies amb mi, fins que es recuperi bé del constipat. És bona nena i gaudeix amb un conte, amb una pel·lícula, i és afectuosa. Espero que sigui sempre així, perquè ja m'agafa més gran que els seus germans; ara ja he passat els setanta, i es nota. Per sort, no tinc problemes econòmics, gràcies a l'assegurança de vida d'en Josep i a una part dels beneficis que dona la botiga, encara que això va a temporades; ara només anem fent. Jo confio plenament amb la Neus, que se'n va fer càrrec al morir el seu pare i és molt responsable i treballadora.

3.

Un més després de començar les classes

En Joan, fill mitjà

Avui, el pare m'ha preguntat com m'anava l'escola. M'ha demanat que li expliqués amb detall què en pensava dels professors, les assignatures i els companys, després de passat el primer mes de classe. La mare estava a l'aguait. Ha estat una xerrada força llarga, d'aquelles que no tenim habitualment, perquè ell va escopetejat per la feina i jo vaig posat en les meves coses. D'entrada me n'he adonat que quan has d'explicar una cosa t'oblignes a pensar-la, quan potser no ho haves fet abans. Ara, en la tranquil·litat de la meva habitació i amb temps per endavant, perquè és cap de setmana, em ve al cap tot el que li he dit, i alguna cosa més que podia haver afegit i que aleshores no hi he pensat.

El pare m'ha demanat una valoració general sobre la meva entrada a l'ESO. Li he dit que estava bé, que era diferent de primària, però no tant com em pensava. El fet que siguin més els profes que tens, que són tots especialistes en les assignatures, fa que hi hagi més diversitat de maneres d'ensenyar a les aules. Cadascun té la seva manera de ser, però sí es nota que estan tots preocupats perquè aprenguem; aprendre resulta més important, segurament perquè ja ens volen preparar per quan fem el batxillerat o anem a la universitat.

Amb els companys, quan comentem dels mestres i dels profes, sempre posem per endavant si són simpàtics. Ben aviat diem si és molt simpàtic o antipàtic, com si això fos el més important de tot. Bé, crec que és important, però ara penso que potser no ho és tant com ens pensem; altres coses també s'han de tenir en compte a l'hora de considerar els profes, com si sap molt de la seva matèria, si ens fa agradable el que ensenya, si és just a l'avaluar i si

ens ajuda quan ho necessitem. Jo ara considero totes aquestes coses quan em pregunten què penso d'un profe, perquè el pare, quan vaig començar dient «és simpàtica...» tot seguit em va preguntar per totes les altres coses que he dit.

Si, la meva valoració global de l'ESO és positiva. Trobo coses que poden millorar, començant pel comportament a classe de nosaltres, els alumnes, però m'he adonat que hi ha tantes coses per aprendre que no s'acaba mai, però quan les saps bé, entens més tot el que passa al món i a tu mateix. Això ho he comprovat amb la Història, que el profe Joan Alberich ens la fa entendre preguntant sempre «Per què va passar això?»; diu que no hem aprendre solament el què va passar, sinó buscar l'explicació del perquè va passar. Així vol que ens adonem que els fets històrics són complicats d'interpretar, que es produeixen perquè es donen moltes circumstàncies alhora, etc. Ah! i una altra cosa que he après és que hi ha tantes històries com historiadors, segons diu el propi Joan; i ens ho ha demostrat llegint uns textos referits a la guerra civil del 1936-39 que havien escrit dos autors diferents. Hi insisteix tant en Joan en tot això que, al menys en el meu cas, ha aconseguit que jo mateix em vagi fent preguntes mentre estudiem les poblacions primitives, les seves pintures i formes de vida, que és per on hem començat l'assignatura. M'agrada molt la Història d'aquesta manera, potser estudiaré Història a la universitat.

Naturalment, el pare m'ha preguntat per les Matemàtiques, per les quals hi té una certa obsessió; com es nota que es responsable dels números a l'empresa on treballa! Li he hagut d'explicar el què fèiem, que hem re-passat coses de primària (trencats, per exemple), però que la Mercè, la profe, que també que és la tutora del curs, ja ens ha fet treballat les estadístiques i les representacions gràfiques; això ho hem fet amb l'ordinador, de manera que ha estat més divertit. Se m'ha escapat això de divertit, però crec que també és important, no? M'hauré d'esforçar més amb aquesta assignatura, perquè tothom diu que és tant important... i potser ho és.

El pare m'ha preguntat per l'anglès, lògicament. Ell ja sabia que a més de la llengua anglesa, estem fent les Ciències Naturals en anglès, de manera que aprenem coses d'Astronomia i de composició del planeta Terra en aquesta llengua. No ho trobo difícil això. A més, podem buscar informació a internet també en anglès, que és diver..., vull dir que és interessant. Jo el problema el tinc més en el parlar. Em costa fer frases una mica llargues, i els verbs irregulars... són un rotllo. Com suposava, ha sortit el tema de reforçar l'anglès el proper estiu i d'això crec que no me'n escaparé; però em parlarem més endavant.

dir que la meva formació pedagògica, obtinguda en la corresponent llicenciatura en Pedagogia, una vegada ja havia exercit uns anys com a mestra, em resulta fonamental. Com se sol dir, de Pedagogia potser no se'n sap molt, però el que se'n sap ho sabem les pedagogues i els pedagogs.

Jo no soc dels qui defensen que el sol fet de tenir una titulació en Pedagogia ja t'habilita per no sé quants càrrecs i activitats. Quan es parla dels àmbits d'actuació de la Pedagogia se sol oblidar dir que es tracte d'àmbits d'especialització que, com en el camp de la Medicina, necessiten preparació específica. I això és el que passa, per exemple, amb la direcció escolar, per a la qual em vaig preparar després de la llicenciatura, sense oblidar que primer ja tenia una certa experiència com a docent de primària. No es pot ser director o directora d'un centre escolar sense haver estat prèviament docent i haver passat també per càrrecs directius, com a tutora i cap d'estudis; i aquest ha estat el meu cas. No cal dir si es tracta de ser inspectora. És el que jo penso, de manera que a ningú aconsellaria estudiar exclusivament Pedagogia si vol treballar en el sistema educatiu. Altra cosa és si es vol treballar en àmbits on no hi ha docència formal, però igualment caldrà una especialització de postgrau, a més de competir amb altres professionals, com els educadors i els psicòlegs socials.

Tornant al meu actual lloc de treball, la direcció en un centre concertat, a més de les qüestions pedagògiques, té el problema de la supervivència econòmica. El Patronat de l'escola ajuda a tenir una certa confiança, però hem d'estar constantment quadrant els números. No volem ser una escola selectiva econòmicament i, per això, tenim quotes complementàries baixes, a més d'unes quantes beques; però el futur sempre se'ns apareix un xic dubtós. El tema es resoldria amb una subvenció adequada, vull dir, equivalent al cost dels alumnes de l'escola pública, però som lluny d'això. Nosaltres volem pagar mínimament bé als nostres docents, perquè també els exigim i els volem retenir entre nosaltres, que no se'n vagin per motius econòmics. Bé aquesta és la queixa permanent que no puc evitar que em vingui a la ment de tant en tant.

L'Enric, avi patern

Encara que sigui un tòpic, és inevitable dir que t'ha passat la vida sense adonar-te'n. Ja he superat els setanta. Miro endarrere i podria dir que «Déu n'hi do» les coses que he fet, però suposo que tothom pensa, com jo

mateix, que encara en podria fer unes quantes més, que els anys que oficialment tinc —encara que fora més exacte dir els que ja no tinc— no els interioritzo fins al punt de no sentir-me amb forces per seguir treballant. El cos no em respon com abans, però la ment no me la sento allunyada de com la tenia uns quants anys endarrere. Suposo que li deu passar a tothom. Recordo quan un dia li vaig dir a la meva mare, que aleshores feia seixanta anys, que ja era gran, i em va respondre que ella se sentia jove; aleshores, no ho vaig entendre tan clarament com ho entenc ara.

He vist créixer els fills i resulta que ja s'atansen als cinquanta. Veiem com creixen els nets i una ja té disset anys. Et saps gran perquè ets avi. Però, al meu entendre, tot és més suportable que el fet de jubilar-te, i quedar exclòs de tot aquell món que havia omplert una part important de la vida. Potser per tradició masculista, aquell món l'he fet més important del que segurament hauria de ser, en comparació amb la família, per exemple, però cadascú és fruit del seu temps i jo m'he hagut d'obrir camí professional sense més suports que el meu propi esforç. Amb les meves limitacions, que les conec bé, però amb la comprensió de la meva muller, la Gertrudis, que sempre va entendre que havia de dedicar molt de temps i esforços, si em volia situar en un lloc de certa rellevància a la Universitat, on vaig començar com a ajudant tot just acabar la carrera.

Arribar a catedràtic d'universitat en els meus temps no era gens fàcil, tant perquè es demanava una carrera acadèmica llarga, com perquè s'havia de competir en unes oposicions fetes a Madrid amb candidats d'arreu de l'estat; i si no tenies padrins, com era el meu cas... No penso que el vell aforisme que «Tot temps passat fou millor» es compleixi en aquest terreny, perquè avui encara hi ha molta més gent preparada amb qui competir, però sí sembla que s'han desviat les fites que haurien de guiar la tasca del professorat universitari i el que realment s'hauria de considerar en la seva promoció, a més de garantir que aquesta s'ajusti a criteris reals i objectius. M'explicaré.

Solament puc parlar amb coneixement directe de l'àmbit de les Ciències Socials, al que he pertanyut, més concretament de la Sociologia, però crec que la situació és bastant generalitzable. Vull dir que la introducció de criteris d'acreditació, que avui és un requisit previ als concursos, siguin de nivell acadèmic, siguin dels sexennis de recerca, ha portat a una veritable obsessió per tenir projectes de recerca subvencionats i publicacions en revistes indexades, en revistes que tenen una acreditació internacional. Res a dir si no fos que tot això es fa en contra de la necessària dedicació a la

docència i a l'atenció dels estudiants. I en uns temps on s'han introduït canvis importants en la concepció de la professionalitat de les carreres, perquè tinguin reconeixement en tota la Unió Europea.

Aquests canvis comporten canvis en la metodologia docent, amb la substitució de gran part de les exposicions a l'aula per la informació mitjançant la tecnologia digital (campus virtual), i la realització de treballs aplicatius vinculats al món laboral; o al menys ho haurien de ser. La proliferació d'aules virtuals, però, no està exempta de problemes, segons sembla. Estudis sobre el seu funcionament demostren que no ofereixen tota la interacció i qualitat pedagògica que podrien donar. La conclusió és que els aprenentatges obtinguts pels alumnes no queden ben organitzats i fonamentats, per garantir la preparació professional i reflexiva que una carrera requereix. Aquesta realitat es podria exemplificar amb el següent: totes les carreres actuals, en principi, s'haurien de fonamentar en unes competències professionals, derivades del perfil de la professió que es pretén, però resulta que mai ningú mostra com s'acredita que un graduat ha assolit aquestes competències professionals. Deixo ara de banda algunes carreres que potser no poden ser professionalitzadores, per la seva pròpia naturalesa o perquè no està socialment clar el perfil professional, com podria ser la de Filosofia.

Resulta curiós que com més informació hi ha a l'abast, més superficial és la que la majoria dels alumnes universitaris demostren. Internet, reduïda als llocs comuns que ofereixen els navegadors generals, es converteix en la font principal d'aquesta informació. Només cal veure que els tiratges de les publicacions acadèmiques cada vegada són més curts, la lectura d'obres originals es redueix al mínim, quan, en funció de l'augment del nombre d'estudiants, hauria de ser a l'inrevés. Una gran part de l'alumnat va directament i de manera exclusiva als materials penjats a la intranet acadèmica i a les notes preses, cada vegada més escasses també, en les exposicions dels docents a les aules. No és d'estranyar, doncs, que les editorials ja no vulguin editar llibres que saben no vendran, i els qui volen publicar s'han de fer càrrec del cost inicial de l'edició.

Penso que aquesta situació no és aliena a la utilització massiva d'eines de comunicació, que prioritzen la immediatesa, la velocitat de transmissió i la resposta, front la reflexió i matisació del missatge. Vegem, sinó, com s'envia una figura o una fotografia en substitució d'una explicació. Segurament això pot ser suficient quan es tracta de descriure objectes i situacions, però dubto que sigui igualment vàlid quan es tracta d'idees, d'opinions,